

CO VŠECHNO PRO VÁS DĚLÁME?

aneb své zájmy dokážeme lépe hájit společně

Praha, 16. května 2013

Zpracování analýz sociálního dialogu a flexibilních forem práce ve vybraných zemích EU v rámci projektu Udržitelnost sociálního dialogu v ČR – rozvoj kvality služeb zástupců zaměstnavatelů, reg. č. CZ.1.04/1.1.01/02.00012

Část 2 veřejné zakázky „Analýza flexibilních forem práce ve vybraných zemích EU“

[Analýza je dostupná na www.socialnidialog.cz/analyzy](http://www.socialnidialog.cz/analyzy)

- Cíl studie: provedení analýzy uplatňování a regulace flexibilních forem zaměstnání ve vybraných členských zemích EU a možností implementace přístupů jiných evropských zemí v prostředí ČR.
- Studie byla řešena v období září 2011 – červen 2012.
- Výběr zemí: založen na konceptu „kvality života“, který je dlouhodobě používán v akademické i aplikované sféře (umožňuje kvantitativně zjistit, změřit úroveň kvality pracovních míst v jednotlivých členských zemích).

Výběr zemí

4 klastry zemí z hlediska konceptu „kvality života“:

- severská skupina: Dánsko, Finsko, Švédsko, Velká Británie a **Nizozemsko**
- kontinentální klastr: Belgie, Rakousko, **Německo**, Lucembursko, Francie, Irsko, Kypr, **Slovinsko**
- jižní skupina: Řecko, Portugalsko, Itálie, Malta a **Španělsko**
- nové členské státy: Polsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, **Slovensko**, Česká republika, Litva, Lotyšsko a Estonsko

Ukazatele zaměstnanosti a flexibility na trhu práce vybraných zemí a EU (%), stav v roce 2009

	Podíl osob zaměstnaných na částečný úvazek	Podíl osob zaměstnaných na dobu určitou	Míra zaměstnanosti (15-64)	Míra nezaměstnanosti (15 +)
ČR	5,5	8,5	65,4	6,7
EU-15	21,6	13,7	65,9	9,0
EU-27	18,8	13,5	64,6	8,9
Německo	26,1	14,5	70,9	7,5
Nizozemsko	48,3	18,2	77,0	3,4
Slovensko	3,6	4,4	60,2	12,0
Slovinsko	10,6	16,4	67,5	5,9
Španělsko	12,8	25,4	59,8	18,0

Metodologie

Požadavek na analýzu flexibilních forem práce :

- zasadit do širších souvislostí s hospodářskou a sociální politikou, včetně rodinné (sladčování profesních a rodinných rolí)
- přihlížet k hodnotovému klimatu ve vztahu k uplatňování na trhu práce, včetně tradičních způsobů řešení ze strany státu, sociálních partnerů, zaměstnavatelů, příp. jednotlivců.

→ **kombinace sekundární analýzy informačních zdrojů a výzkumného designu tzv. mnohočetných případových studií**

Výhodou případové studie je, že umožňuje zachytit složitost případů a popsat vztahy v jejich celistvosti (Hendl, 2008).

Struktura národní studie

- Obecná situace na trhu práce v posledních deseti letech
 - využívání FFP,
 - politika zaměstnanosti s ohledem na FFP,
 - vliv hospodářské, sociální politiky včetně rodinné,
 - hodnotové klima ve vztahu k uplatňování na trhu práce, včetně tradičních způsobů řešení ze strany státu, zaměstnavatelů, jednotlivců.
- Uplatňování FFP na TP z hlediska jejich vlivu na celkovou situaci na trhu práce, dále na zaměstnanost, příp. nezaměstnanost, na produktivitu práce a na zvyšování konkurenceschopnosti podniků.
- Popis a rozbor legislativní úpravy nejvýznamnějších FFP.
- Shrnutí a zhodnocení vybraných flexibilních forem práce s využitím SWOT analýzy.

Flexibilní formy zaměstnávání ve vybraných zemích EU

Nizozemsko

- nejvyšší podíl osob pracujících na částečný úvazek v rámci EU (téměř jedna polovina všech pracujících), většina pracuje na částečný úvazek dobrovolně, 85 % osob zaměstnaných na částečný úvazek jsou ženy;
- nadprůměrný podíl osob zaměstnaných na dobu určitou, jeden z důvodů - dočasný pracovní poměr využíván jako alternativa ke zkušební době.

Přínosy flexibilního zaměstnávání (kromě částečných úvazků):

- z krátkodobého hlediska vede k úspoře nákladů a tím i ke zvýšení konkurenceschopnosti;
- z dlouhodobého hlediska spíše negativní příspěvek k výkonnosti ekonomiky (nižší míra inovativnosti a produktivity práce).

Navzdory uvedenému současná vláda Nizozemska podporuje rozšiřování FFZ.

Slovensko

- pracovní poměry na dobu určitou - nejrozšířenější forma flexibilního zaměstnávání (nad průměrem EU 27), zejména se však jedná o tzv. studentské práce nebo brigády;
- částečné úvazky pod evropským průměrem;
- nárůst osob dočasně zaměstnaných prostřednictvím agentur.

Přínosy flexibilního zaměstnávání (kromě částečných úvazků):

- pozitivní: velmi podstatný vliv studentských prací na zaměstnanost mladých lidí;
- negativní: skrytá konkurence mezi studenty a ostatními (mladými) lidmi
- účelové prodlužování studia.

Vláda se snaží zvrátit negativní efekt studentských brigád na segmentaci trhu práce.

Německo

- nejrozšířenější forma flexibilního zaměstnávání - částečné úvazky (na dobu neurčitou), následované marginálními typy zaměstnání (dočasné formy zaměstnání – tzv. mini a midi pracovní místa);
- větší část flexibilních forem zaměstnání vykonávána ženami (63 %), z věkového hlediska především lidmi v produktivním věku (35 - 55 let);
- podíl osob zaměstnaných na dobu určitou 6 - 9 %, větší část z nich (60 %) nedosahuje délky 1 roku zaměstnání.

Přínosy flexibilního zaměstnávání (kromě částečných úvazků):

- pozitivní: udržení pracovních míst i v době ekonomických problémů;
- negativní: zvyšující se riziko ztráty zaměstnání, vyšší nejistota ohledně zaměstnání a zvyšující se dualizace na trhu práce (růst skupiny málo placených pracujících).

Vláda se zaměstnavateli vnímají flexibilizaci trhu práce jako nutnou podmínku mezinárodní konkurenceschopnosti.

Španělsko

- nejvyužívanější forma flexibilního zaměstnávání - pracovní poměr na dobu určitou (33 % podíl);
- práce na částečný úvazek - do roku 2011 relativně málo využívaná forma (12 – 13 % podíl zaměstnaných osob), v roce 2011 po zavedení osvobození (redukce) od platby sociálního pojištění se podíl zvýšil na necelých 22 % (přesto nebyl hodnocen jako úspěšný).

Přínosy flexibilního zaměstnávání (kromě částečných úvazků):

- pozitivní: růst zaměstnanosti v období ekonomické konjunktury;
- negativní: rychlý pokles zaměstnanosti v období recese; dlouhodobý vliv dočasných pracovních poměrů na pokles produktivity práce.

Vláda se snaží snížit využívání dočasných zaměstnání jako základní formy flexibility
→ hledání jiných forem flexibility (snížení mzdových i nemzdových nákladů ...).

Slovensko

- z hlediska rozsahu využívání flexibilních forem zaměstnání na konci evropského žebříčku;
- nejvíce využívány typické formy vnitřní flexibility, tj. práce přes čas;
- z moderních forem flexibilního zaměstnávání především pracovní poměry na dobu určitou (sem spadají také zaměstnání zprostředkované agenturou práce a dohody mimo pracovní poměr), 6 – 7 % pracující populace;
- využívání částečných úvazků velmi nízké (4,1 %), důvodem nízké zaměstnanosti na částečný úvazek jsou nízké mzdy a vysoké životní náklady;
- zavedení nových forem flexibility jako reakce na ekonomickou situaci: flexikonto a sdílení pracovního místa.

Vláda má zájem omezit využívání dohod konaných v mimopracovním poměru.

Doporučení

Mezi hlavní návrhy doporučení lze zařadit následující:

- daňové zvýhodnění částečných úvazků v případě definovaných skupin osob
- vytvoření většího prostoru pro intenzivnější využívání možností služeb agenturního zaměstnávání
- informační kampaň na podporu vytvoření příznivějšího prostředí vůči uplatňování FFP
- uzákonění nové formy FFP - sdíleného pracovního místa.

Děkuji za pozornost

jaromira.kotikova@vupsv.cz